

Introducere

Justificarea dreptului concurenței

Studierea fenomenului (procesului) concurenței în cadrul dreptului afacerilor se impune datorită faptului că derularea activității de afaceri nu poate avea loc decât în cadrul existenței unui climat de concurență.

Dreptul concurenței reprezintă o ramură de drept încă în curs de formare, având o natură multidisciplinară.

În același timp, anticipează unele relații care se impun a fi consolidate în continuare, datorită faptului că procesul de privatizare necesită a fi continuat, aceasta pe lângă atenuarea sau eliminarea ilegalităților și aspectelor controversate ale acestui proces.

Pluridisciplinaritatea este o consecință firească a ariilor de activitate în cadrul cărora dreptul concurenței prezintă relevanță. Ne referim aici atât la aspectul de fond, cât și la cel procedural.

Reglementările de fond (de substanță) își propun scopuri preventive, pentru a evita destabilizarea ori pervertirea pieței libere (economiei de piață). Pentru aceasta sunt elaborate principiile comportării oneste (loiale) ale comercianților (operatorilor de comerț). Concomitent sunt definite și actele de natură monopolistă sau cele de concurență neloială. Reglementările de fond prezintă și un scop represiv (sanționator), prin instituirea sancțiunilor de natură civilă, contravențională sau penală.

Reglementările procedurale se referă la competențele (atribuțiile) autorităților (organismelor) împuternicite de lege pentru a acționa în acest domeniu special.

Din alt punct de vedere, aceste reglementări pot fi considerate ca un drept profesional, datorită faptului că sunt aplicabile în primul comercianților.

În final (în esență) se poate afirma că dreptul concurenței comerciale își propune asigurarea unui echilibru între tendințe

contrare (opuse) și anume cerințele (exigențele) libertății economice și obținerea unor beneficii.

Conflictul (contradicția) între libertatea economică și concurența (competiția) acerbă justifică afirmația conform căreia economia liberă de piață (la fel ca și democrația) nu este perfectă, dar este preferabilă altor sisteme.

Definiția dreptului concurenței

Dreptul concurenței comerciale reprezintă ansamblul de reglementări destinate asigurării existenței și exercitării normale a concurenței (competiției) între comercianți (operatori de comerț), pe piețele interne și internaționale, în confruntarea pentru câștigarea, extinderea și menținerea clientelei.¹

Această definiție redă principalele elemente componente ale dreptului concurenței, adică un ansamblu de reglementări specifice (formând cadrul legal), un cadru economic adecvat (reprezentat printr-o piață liberă), modurile de exercitare a concurenței (competiției) economice, precum și relațiile de concurență între comercianți (operatorii de comerț).

În cadrul economiei libere de piață, competiția (rivalitatea) exercitată între comercianți poate prezenta forme și intensități diferite.

Astfel distingem concurența (competiția) normală (stimulativă), opusă concurenței (rivalității) patologice.

Din acest punct de vedere, se poate spune că dreptul concurenței comerciale are un dublu scop, optimizarea desfășurării concurenței dintre comercianți în condiții oneste, precum și reprimarea modalităților abuzive de manifestare a concurenței.

Ca efect, dreptul concurenței comerciale prezintă pe plan intern două categorii de reglementări, unele urmărind eliminarea practicilor monopoliste (dreptul anti-trust), iar altele împiedică și reprimă exercitarea abuzivă a concurenței (dreptul concurenței neloiale).

Pe plan internațional (extern), reglementările în domeniul concurenței formează dreptul anti-dumping și anti-subvenții.

Dreptul concurenței (competiției) comerciale prezintă cele mai strânse relații (raporturi) cu dreptul comercial.

Cu toate acestea, două categorii de deosebiri (diferențe).

¹ O. Căpățână. *Dreptul concurenței comerciale. Concurența onestă*, Editura Lumina LEX, București, 1992, p. 19.

Prima diferență este aceea că dreptul concurenței reglementează deontologia profesională, pe când dreptul comercial reglementează statutul comercianților (operatorilor de comerț).

A doua diferență se referă la faptul că dreptul comercial reglementează actele și faptele de comerț, iar dreptul concurenței se aplică unor fapte distincte, excedând într-o anumită măsură sferei dreptului comercial.

Relații (legături) strânse există între dreptul concurenței și dreptul consumatorilor. Aceste relații se explică în primul rând prin faptul că ambele ramuri de drept prezintă un caracter de noutate și de pluridisciplinaritate.

Dreptul concurenței comerciale are legături și cu dreptul civil, dreptul administrativ, dreptul financiar și dreptul penal.

Izvoarele dreptului concurenței

Protecția concurenței are trei categorii de izvoare, interne, internaționale, și europene. Izvoarele concurenței neloiiale cuprind norme de drept material și norme conflictuale.

Izvoare interne

- Legea nr. 21/1996 a concurenței;
- Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiiale;
- Legea nr. 12/1990 privind protejarea populației împotriva unor activități comerciale ilicite;
- Legea nr. 148/2000 privind publicitatea;
- Ordonanța Guvernului nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață;
- Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului;
- Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor;
- Legea nr. 158/2008 privind publicitatea înșelătoare și comparativă;
- H.G. nr. 1553/2004 privind unele modalități de încetare a practicilor ilicite în domeniul protecției intereselor colective ale consumatorilor;
- O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor;
- Legea nr. 288/2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori;

- O.G. nr. 130/2000 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță;
- Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte;
- O.G. nr. 107/1999 privind activitatea de comercializare a pachetelor de servicii turistice;
- Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori;
- Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora;
- Legea nr. 245/2004 privind securitatea generală a produselor;
- O.G. nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale;
- O.U.G. nr. 14/2011 pentru protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor privind dobândirea dreptului de folosință pe o perioadă determinată a unuiu sau a mai multor spații de cazare, a contractelor pe termen lung privind dobândirea unor beneficii pentru produsele de vacanță, a contractelor de revânzare, precum și a contractelor de schimb.

Izvoare internaționale

- Convenția Uniunii de la Paris din 20 martie 1883 pentru protecția proprietății industriale;
- Convenția pentru instituirea Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale; - Acordul General pentru Tarife și Comerț (G.A.T.T.);
- Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului;
- Acordul TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) constituie Anexa 1C a Acordului de la Marrakesh, încheiat la 15 aprilie 1994 – Acord privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală.

Izvoare în cadrul Dreptului Uniunii Europene

- **Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene**, Titlul VII, intitulat „Norme comune privind concurența, impozitarea și armonizarea legislativă” (art. 101-109); Titlul XV, intitulat „Protecția consumatorilor” (art. 169);

- **Regulamentul nr. 1/2003/CE** al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratat;
- **Regulamentul nr. 139/2004/CE** al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi;
- **Regulamentul nr. 2006/2004/CE** al Parlamentului European și al Consiliului din 27 octombrie 2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului;
- **Regulamentul nr. 597/2009/CE** din 11 iunie 2009 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unor subvenții din partea țărilor care nu sunt membre ale Comunității Europene;
- **Regulamentul Consiliului nr. 1225/2009/CE** din 30 noiembrie 2009 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unui dumping din partea țărilor care nu sunt membre ale Comunității Europene;
- **Directiva 85/577/CEE** a Consiliului din 20 decembrie 1985 privind protecția consumatorilor în cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale;
- **Directiva Consiliului 90/314/CEE** din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite;
- **Directivei Consiliului 93/13/CEE** din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;
- **Directiva 98/6/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1988 privind protecția consumatorului prin indicarea prețurilor produselor oferite consumatorilor;
- **Directiva 99/44/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe
- **Directiva 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului** din 20 mai 1997 privind protecția consumatorilor în cadrul contractelor la distanță;
- **Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2005/29/CE** din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori;
- **Directiva Parlamentului European și Consiliului nr. 2006/114/CE** din 12 decembrie 2006 privind publicitatea înșelătoare și comparativă;

- **Directiva 2008/48/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori;
- **Directiva 2008/122/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 14 ianuarie 2009 privind protecția consumatorilor în ceea ce privește anumite aspecte referitoare la contractele privind dreptul de folosință a bunurilor pe durată limitată, la contractele privind produsele de vacanță cu drept de folosință pe termen lung, precum și la contractele de revânzare și de schimb;
- **Directiva 2009/22/CE** a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor.

RAPORTUL JURIDIC DE CONCURENȚĂ

Subcapitolul 1

A. Subiectele raportului juridic de concurență

Subiectele prezintă caracteristici distincte

- **În ceea ce privește persoanele juridice, avem comercianții-persoane juridice, adică societățile comerciale (persoane juridice de drept privat).**

O situație specială o au regiile autonome de interes național (unele dintre transformate în companii naționale și societăți naționale) și societățile comerciale cu capital de stat (înființate pe baza Legii nr. 15/1990) ce aparțin sectorului public (de stat), sector care mai include și monopourile de stat (toate fiind persoane juridice de drept public). Acestea dețin poziții dominante pe piață și deseori abuzează de aceste poziții.

Existența monopolurilor de stat este prevăzută în art. 40 al Legii nr. 15/1990, prin intermediul căruia se arată că „statul își poate rezerva activități economice, pe care să le desfășoare în mod exclusiv cu titlul de monopoluri de stat” și că „asemenea monopoluri, precum și modul lor de administrare, se stabilesc prin legi speciale”.

Monopolurile de stat sunt reglementate de către Legea nr. 31/1996.

Potrivit acestei legi, reprezintă monopol de stat producerea și comercializarea armamentului, munițiilor, explozibililor, stupefiantelor și a medicamentelor care conțin substanțe stupefiante, extragerea, producerea și prelucrarea în scopuri industriale a metalelor și pietrelor prețioase, producerea și emisiunea de mărci poștale și timbre fiscale, fabricarea și

importul, cu scopul comercializării, a alcoolului, băuturilor spirtoase distilate, a produselor din tutun și a hârtiei pentru țigarete, precum și organizarea și exploatarea sistemelor de joc cu miză, directe sau disimulate, precum și a pronosticurilor sportive.

Legea înțelege prin monopol de stat dreptul statului de a stabili regimul de acces al agenților economici cu capital de stat și privat (inclusiv producători individuali) la activitățile economice constituind monopol de stat și condițiile de exercitare a acestora. Administrarea monopolurilor de stat este realizată de către Ministerul Finanțelor. Exploatarea activităților constituind monopol de stat se face de către operatorii de comerț cu capital de stat sau privat, pe baza unor licențe eliberate de Ministerul Finanțelor, cu avizul ministerului de resort sau al Băncii Naționale a României în cazul metalelor prețioase și al pietrelor prețioase.

Regiile autonome funcționează conform art. 3 al Legii nr. 15/1990. Reglementarea legală menționată arată că regiile autonome beneficiază de personalitate juridică, funcționând pe bază de gestiune economică și autonomie financiară.

- **Organizațiile cooperatiste dețin și ele calitatea de subiecte ale raportului juridic de concurență.**
- **Trebuie menționate și acele entități ce nu dispun de personalitate juridică, cum ar fi asociațiile familiale și asociațiile în participațiune. Asociațiile în participațiune sunt reglementate din punct de vedere juridic de către art. 251-256 ale Codului comercial.**
- **În privința persoanelor fizice, avem comercianții individuali (comercianții-persoane fizice).**

Libertatea de participare la viața economică și la activitatea economică reprezintă un drept fundamental al omului, consacrat de către Constituție (art. 135). Cu toate acestea, nu se poate vorbi despre o libertate nelimitată. Aceasta deoarece trebuie luate în considerare menținerea unei concurențe loiale (oneste), protejarea intereselor consumatorilor și ocrotirea mediului înconjurător.

Confruntarea între comercianți (operatorii de comerț) poate avea drept urmare pierderea totală sau parțială a clientelei de unii dintre ei, din cauza insuficienței mijloacelor necesare pentru a rezista concurenței (competiției) de pe piață.